НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Кафедра готельно-ресторанної справи та туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет економічний
“18” червня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Галузь знань J «Транспорт та послуги»
Спеціальність J3 «Туризм та рекреація»
Освітня програма «Туризм»
Факультет Економічний
Розробники: Вікторія САМСОНОВА, доцент кафедри готельно-ресторанної справи та туризму, к.е.н., старший науковий співробітник

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

Дисципліна «**Етика бізнесу**» є обов'язковою для підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності J3 «Туризм та рекреація» та спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння моральних засад ведення підприємницької діяльності, принципів відповідальної ділової поведінки та етичних стандартів сучасного бізнесу. Вона орієнтована на опанування теоретичних і практичних аспектів прийняття етичних управлінських рішень, розвитку корпоративної соціальної відповідальності, формування ділової репутації та етичної культури організації. Особливу увагу приділено питанням професійної етики, доброчесності у туристичному бізнесі, взаємодії зі стейкхолдерами, запобіганню конфлікту інтересів та дотриманню принципів сталого розвитку. Основними завданнями вивчення дисципліни є: розкриття сутності та ролі етики в сучасній туристичній діяльності; вивчення етичних принципів і норм поведінки суб'єктів господарювання; ознайомлення з концепціями корпоративної соціальної відповідальності та бізнес-доброчесності; формування навичок аналізу й вирішення етичних дилем у професійній діяльності; вивчення механізмів забезпечення етичної поведінки в туристичній організації та формування корпоративної культури; набуття практичних умінь щодо застосування етичних стандартів у процесі управління, комунікації та прийняття управлінських рішень.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	J3 *Туризм та рекреація*	
Освітня програма	*Туризм*	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	*обов'язковий*	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	*екзамен*	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	2	1
Семестр	4	2
Лекційні заняття	*16 год.*	*10 год.*
Практичні, семінарські заняття	*14 год.*	*8 год.*
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	*60 год.*	*60 год.*
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	*2 год.*	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Етика бізнесу» є підготовка студентів до професійної діяльності на основі теорії та практики етики сучасного бізнесу, формування у студентів уміння орієнтуватися у світі людських відносин, розуміння та сприйняття етичних норм професійної діяльності, оволодіння основними навичками їх використання.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню дисципліни «Етика бізнесу» - «Методологія і організація наукових досліджень, «Управління проєктами» та «Діджиталізація в готельно-ресторанному господарстві».

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК) - здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

К 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України

К3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. Здатність захищати Батьківщину

К5. Прагнення до збереження навколишнього середовища

К 7. Здатність працювати в міжнародному контексті

К 22. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем

К27. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації

К28. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці

К31. Знання і розуміння засад збалансованого природокористування з урахуванням екологічних і соціокультурних аспектів з акцентом на розвиток сільського зеленого туризму

результати навчання навчальної дисципліни (ПРН):

ПР15. Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.

ПР 16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості

ПР 19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань

ПР23. Розуміти і вміти використовувати на практиці засади збалансованого природокористування з урахуванням екологічних і соціокультурних аспектів з акцентом на розвиток сільського зеленого туризму.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. **“Особливості ділової етики в туризмі”**												
Тема 1. Етика – вчення про мораль. Основні етапи та напрями розвитку етики	9	2	2			10	7	1	1			5
Тема 2. Етичний кодекс у сфері туризму	9	2	2			10	8	2	1			5
Разом за змістовим модулем 1	**18**	**4**	**4**			**20**	**15**	**3**	**2**			**10**
Змістовий модуль 2. **“Етика спілкування при здійсненні туристичної діяльності”**												
Тема 3. Службовий етикет. Інструменти ділових комунікацій	14	2	2			10	14	2	2			10
Тема 4. Етика спілкування та форми обговорення ділових проблем	15	3	2			10	13	2	1			10
Разом за змістовим модулем 2	**29**	**5**	**4**			**20**	**27**	**4**	**3**			**20**
Змістовий модуль 3. **“Професійні вміння та навички працівників сфери туризму”**												
Тема 5. Міжнародний етикет	25	3	2			10	12	1	1			0
Тема 6. Ділові прийоми	14	2	2			5	12	1	1			10
Тема 7. Діловий дрес-код	14	2	2			5	12	1	1			10

Разом за змістовим модулем 3	**53**	**7**	**6**			**20**	**36**	**3**	**3**			**30**
Усього годин	**90**	**16**	**14**			**60**	**78**	**10**	**8**			**60**

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Етика – вчення про мораль. Основні етапи та напрями розвитку етики	2
2.	Етичний кодекс у сфері туризму	2
3.	Службовий етикет. Інструменти ділових комунікацій	2
4.	Етика спілкування та форми обговорення ділових проблем	3
5.	Міжнародний етикет	3
6.	Ділові прийоми	2
7.	Діловий дрес-код	2
	Разом	**16**

4. Теми практичних, семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Проблемно-пошукові/ситуативні завдання. Тренінг розвитку моральної свідомості підприємця	2
2	Підготовка етичного кодексу	2
3	Інструментарій ділової комунікації	2
4	Практичні аспекти організації ділового спілкування. Ділова доповідь за технікою Дейла Карнегі	2
5	Організація ділових зустрічей	2
6	Організація ділових прийомів	2
7	Особливості ділового етикету в різних країнах світу	2
	Разом	**14**

5. Теми для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Етичні проблеми сучасного туристичного бізнесу	10
2	Особливості корпоративної етики туристичної організації	10
3	Діловий протокол в туризмі	10
4	Специфіка підготовки публічного виступу за Д. Карнегі	5
5	Конфлікти в ділових відносинах. Етика поведінки в конфліктній ситуації	10

6	Імідж ділової людини	5
7	Реферативна робота про особливості етикету у різних країнах	10
	Разом	**60**

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне опитування;
- співбесіда;
- есе;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- екзамен;
- модульне тестування;
- захист практичних робіт.

7. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводять у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Особливості ділової етики в туризмі		
Практична робота 1. Проблемно-пошукові/ситуативні завдання. Тренінг розвитку моральної свідомості підприємця	ПРН 15, 16, 19 Знати: - понятійний і термінологічний апарат етики та ділового етикету; - основні принципи професійної етики та моральної відповідальності в бізнес-середовищі; - класифікацію етичних дилем і типи етичних рішень у професійній діяльності. Вміти: - аналізувати конкретні ситуації з етичної точки зору; - ідентифікувати моральні конфлікти, що виникають у діловому спілкуванні; - застосовувати етичні підходи до прийняття рішень у реальних та змодельованих кейсах; - аргументовано відстоювати власну етичну позицію в дискусії.	30

Практична робота 2. Підготовка етичного кодексу	ПРН 16, 19, 23 Знати: - роль корпоративної етики у формуванні організаційної культури туристичної організації; - основні принципи, структуру та зміст кодексу корпоративної етики; - етичні норми взаємодії в трудовому колективі та з зовнішніми стейкхолдерами. Вміти: - формулювати положення кодексу етики з урахуванням місії, цінностей і специфіки діяльності туристичної організації; - забезпечити етичну взаємодію працівників у професійному середовищі; - інтегрувати етичні стандарти в щоденну практику управління та ділової комунікації в туристичній організації.	30
Самостійна робота		**10**
Модульна контрольна робота 1.		**30**
Всього за модулем 1.		**100**
Модуль 2. Етика спілкування при здійсненні туристичної діяльності		
Практична робота 3. Інструментарій ділової комунікації	ПРН 15, 16, 19 Знати: - особливості використання інструментів ділової комунікації у професійному середовищі; - види та функції вербальних і невербальних засобів спілкування в діловому контексті; - роль сучасних технологій комунікації в управлінні туристичною організацією. Вміти: - обирати та застосовувати відповідні інструменти ділової комунікації залежно від мети й ситуації; - ефективно передавати та сприймати інформацію в процесі професійної взаємодії; - забезпечити виконання управлінських функцій через усну, письмову та електронну комунікацію.	20
Практична робота 4. Практичні аспекти організації ділового спілкування. Ділова доповідь за технікою Дейла Карнегі	ПРН 15, 16, 19 Знати: - особливості ділових комунікацій; - принципи корпоративної поведінки; - вимоги до професійної комунікації. Вміти: - формувати правила етикету для внутрішньої та зовнішньої комунікації туристичної організації; - забезпечити дотримання етичних стандартів поведінки працівників; - використовувати комунікаційні навички як інструмент підтримки іміджу туристичної організації.	20
Практична робота 5. Організація ділових зустрічей	ПРН 15, 16, 19, 23 Знати: - особливості ділової комунікації на переговорах; - етапи підготовки та проведення ділової зустрічі; - принципи організації та модерації ділових переговорів. Вміти: - ініціювати, організовувати та ефективно проводити ділові зустрічі;	20

	- забезпечити конструктивну комунікацію між учасниками переговорів; - приймати обґрунтовані рішення за результатами обговорення, використовуючи навички ділової комунікації.	
Самостійна робота		10
Модульна контрольна робота 2.		**30**
Всього за модулем 2.		**100**
Модуль 3. Професійні вміння та навички працівників сфери туризму		
Практична робота 6. Організація ділових прийомів	ПРН 15, 16, 19 Знати: - особливості організації ділових прийомів; - основні стилі поведінки на ділових заходах; - етичні принципи спілкування в професійному середовищі в рамках ділових прийомів. Вміти: - використовувати прийоми ділової комунікації під час ділових прийомів; - дотримуватися норм етикету під час ділових прийомів.	30
Практична робота 7. Особливості ділового етикету в різних країнах світу	ПРН 15, 16, 19, 23 Знати: - особливості ділового етикету в країнах з різними культурними традиціями; - відмінності у нормах поведінки, спілкування, привітаннях, веденні переговорів та зовнішньому вигляді в міжнародному діловому середовищі; - вплив міжкультурних факторів на ефективність ділової взаємодії. Вміти: - дотримуватися норм міжнародного ділового етикету при взаємодії з партнерами з інших країн; - адаптувати модель професійної поведінки до культурних особливостей зарубіжних партнерів; - забезпечити ефективну міжкультурну комунікацію в умовах глобалізації бізнесу.	30
Самостійна робота		10
Модульна контрольна робота 3.		**30**
Всього за модулем 3.		**100**
Навчальна робота		**(М1+М2+М3)/3*0,7≤70**
Екзамен		**30**
Всього		**(Навчальна робота + екзамен) ≤100**

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени / заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=469);
- конспекти лекцій та їх презентації (доступні на навчальному порталі НУБіП України eLearn - https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=469);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Балджи М.Д. Етика бізнесу: навчальний посібник. К.: ФОП Гуляєва В.М., 2021. 332с
2. Герасименко В. Г., Нездоймінов С. Г. Соціальна відповідальність та етичні стандарти в туристичному бізнесі : навчальний посібник. Одеса : Астропринт, 2024. 245 с.
3. Етика бізнесу: нові виклики та теми / за заг. редакцією М. В. Сінельнікової. Львів: НУ «Львівська політехніка». 2022.
4. Ситник Й. С. Етика управління та корпоративна культура в сучасному бізнес-середовищі : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2023. 274 с.
5. Дученко М.М., Шевчук О.А. Бізнес-етика: конспект лекцій: навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 56 с.
6. Калюжка В. С. Етика професійного і ділового спілкування: навч.- метод. посіб. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2021. 227 с.
7. Ткаченко О. В. Професійна етика та психологія спілкування в ресторанному господарстві. Київ: Світ книг. 2020. 98 с.

8. Fraedrich J., Ferrell O. Business Ethics: Ethical Decision Making and Cases. Cengage Learning, Inc. 13th Edition, 2022.

9. Yuan H., Su M., Zywiolek J., Rosak-Szyrocka J., Javed A., Yousaf Z. Towards Innovation Performance of the Hospitality and Tourism Industry: Interplay among Business Ethics Diffusion, Service Innovation, and Knowledge-Sharing // Sustainability. 2023. Vol. 15, No. 1. Article 886. DOI: 10.3390/su15010886.

10. http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/766/ – конспект лекцій з етики.